

Н. В. НЕЧАЕВА

Навуковы кіраўнік В. В. ПАНЕЖА
БЕЛАРУСКА-РАСІЙСКІ УНІВЕРСІТЭТ

Яшчэ на пачатку ХХ стагоддзя беларуская пісьменніца Цётка, звяртаючыся да сваіх сучаснікаў і нашчадкаў, пісала: «Бедны той, хто апрача грошай, апрача багацця, якое пры першым няшчасці счэзне дазвання, не мае скарбаў вечных – скарбаў душы. Такі скарб, які ніхто і ніколі адабраць ад нас не здолее, гэта любоў да Бацькаўшчыны, да свайго народа, да роднай мовы...».

Бадай, ні ё чым яшчэ беларускія песняры-прарокі не былі такімі аднадушнымі, салідарнымі і настойлівымі, як у сцвярджэнні вечнай і такой простаі, зразумелай усяму свету ісціны, што «пакуль жыве мова - жыве народ».

Першым класікам новай беларускай літаратуры стаў Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч. У сваёй двухмоўнай драме «Сялянка» («Ідылія»), надрукаванай у Вільні ў 1846 г., ён увасобіў рэаліі тагачаснага жыцця, калі мужыкі размаўлялі па-беларуску, а паны — па-польску. У гэтым творы ўпершыню загучала жывая беларуская гаворка.

Істотную ролю ў станаўленні беларускай літаратурнай мовы адыграў Францішак Багушэвіч. Ён адным з першых сярод беларускіх пісьменнікаў адзначыў самастойнасць беларускай мовы і роўнасць яе з усімі іншымі мовамі. Ф. Багушэвіч заклікаў да адраджэння беларускай мовы як асновы нацыі.

Я. Купала і Я. Колас – гэта сапраўды знакавая з’ява ў беларускай мове, літаратуры, культуры. Іх творчасць – яскравае выяўленне народнага духу. Гэтыя два геніі беларускага народа – стваральнікі беларускай літаратурнай мовы.

Пясняр даў шмат прыгожых, паэтычна-узнёслых азначэнняў роднай мовы, сярод якіх, напрыклад, такія: «выразіцелька душы думак чалавека», «душа душы народа», г.д. У артыкуле «Ці маем мы права выракацца роднай мовы?» Я. Купала сцвярджаў, што беларусам ніколі і ні пры якіх абставінах нельга «выракацца роднай мовы», а, наадварот, трэба імкнуцца ўсяляк пашыраць беларускую мову, развіваць уласную самабытную культуру праз адраджэнне забытых народных традыцый, звычаяў, абрадаў, святаў, праз стварэнне нацыянальных навучальных і культурна-асветных устаноў, друкаванне беларускамоўных перыядычных выданняў.

Служэнню народу Я. Купала прысвяціў усё сваё жыццё. "Служыць Бацькаўшчыне – значыць жыць, быць непадзельна злітым з ёй, з яе болем і радасцю, трывогамі і клопатамі, буднямі і святамі", – пісаў ён.

Якуб Колас, поруч з Янкам Купалам, з'яўляецца заснавальнікам навейшай беларускай літаратуры. Ён пісаў: "Любіце, ведайце і шануйце мову свайго народа і ўмейце дасканала валодаць ёю

Чалавек не выбірае мову. Таксама як не выбірае і Радзіму. Менавіта мова і Радзіма даюцца чалавеку аднойчы і на ўсё жыццё. І дзе б ні апынуўся чалавек у розныя моманты свайго жыцця, куды б ні закінуў яго жыццёвы лёс, ён заўсёды павінен помніць і любіць родную мову.